

Van alle markten thuis

Deze module heet **Van alle markten thuis**. Dat betekent dat je hier teksten kunt vinden over allerlei onderwerpen en in allerlei vakrichtingen. Teksten over zorg en welzijn, economie, techniek en groen. Het is voor elk wat wils. Zo lees je dus niet alleen teksten in je eigen richting, maar bouw je een bredere kennis op.

Wat ga je doen?

Je leest allerlei soorten teksten over heel veel verschillende onderwerpen.

Je leert een tekst op de juiste manier te lezen. Je leert ook begrijpen wat de schrijver van een tekst van jou wil. Verder leer je hoe een schrijver je probeert te beïnvloeden. Je kijkt naar de functie van plaatjes bij een tekst en je leert hoe je de kernzin van een alinea kunt vinden.

Wat heb je daarbij nodig?

Je hebt informatie nodig over:

- verschillende tekstsoorten;
- hoe een tekst is opgebouwd;
- tekstverbanden;
- hoofd- en bijzaken in een tekst.

Wat leer je?

Je leert:

- de kenmerken van verschillende tekstsoorten;
- de doelen van verschillende tekstsoorten;
- hoe je tekstverbanden binnen een zin, een alinea of een tekst kunt herkennen;
- hoe teksten zijn opgebouwd;
- hoe je hoofd- en bijzaken uit elkaar houdt.

1

Het laatste nieuws

Op dit eerste perron herhaal je theorie van vorig jaar en leer je meer over de tekstsoort nieuwsbericht. Wat is het onderwerp en wat is de hoofdgedachte? Hoe zat het ook alweer met die tekstverbanden?

De nieuwsberichten gaan over allerlei onderwerpen. Over een opgepakte crimineel, een gewond egeltje, een luxe schip, een nieuwe extreme sport en vals zingen.

1 Lezen maar

Je leest van alles op een dag, soms zonder dat je het zelf in de gaten hebt. Denk bijvoorbeeld aan de kookaanwijzingen op een pak rijst of het reclamebord langs de weg.

- 1 Bedenk zelf nog drie voorbeelden van wat je vandaag allemaal gelezen hebt.

.....

.....

.....

- 2 Welke krant lees je weleens? En welk tijdschrift?

.....

.....

- 3 Over welke onderwerpen lees je weleens? Je kunt natuurlijk meerdere onderwerpen kiezen.

- over zaken die in mijn woonplaats gebeuren
- over natuur en dieren
- over muziek en concerten
- over opmerkelijke dingen

.....

.....

2 Het nieuwsbericht

Lees de theorie **Tekstsoort: Het nieuwsbericht** op bladzijde 4 en geef van de stellingen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	In een nieuwsbericht staat de mening van de schrijver.	waar / niet waar
2	Een nieuwsbericht vind je alleen in de krant.	waar / niet waar
3	In een nieuwsbericht staan controleerbare dingen.	waar / niet waar
4	De tekst van een nieuwsbericht begint vaak met een plaatsnaam.	waar / niet waar
5	De opbouw van een nieuwsbericht is inleiding, uitwerking.	waar / niet waar
6	Als je weinig tijd hebt, lees je alleen de uitwerking.	waar / niet waar
7	Een nieuwsbericht geeft antwoord op de w-vragen en de h-vraag.	waar / niet waar

Tekstsoort: Het nieuwsbericht

De schrijver van een nieuwsbericht vertelt wat er gebeurd is in de wereld. Hij geeft daarbij niet zijn eigen mening. In een nieuwsbericht staan voornamelijk feiten (controleerbare dingen).

In een nieuwsbericht wordt antwoord gegeven op vragen die beginnen met: wie, wat, wanneer, waar, waarom en hoe (de w-vragen en de h-vraag). Je vindt nieuwsberichten vooral in kranten, maar ook op internet.

Je kunt een nieuwsbericht makkelijk herkennen. Het heeft de volgende kenmerken:

- een dikgedrukte kop (titel);
- vaak een dik- of schuin gedrukte inleiding;
- de tekst staat in één of meer kolommen;
- de tekst begint vaak met plaatsnaam of de naam van een persbureau (zoals ANP);
- aan het einde van de inleiding staat vaak de naam van de verslaggever, of 'Van onze verslaggever'.

Een nieuwsbericht in de krant heeft meestal de volgende opbouw:

- 1 kop;
- 2 inleiding;
- 3 uitwerking.

Deze opbouw is handig. Als je weinig tijd hebt, lees je alleen de kop en de inleiding. Dan heb je toch de belangrijkste informatie gekregen. De rest van de tekst is immers de uitwerking van de inleiding.

3

IJdelheid

Lees de theorie **Tekstsoort: Het nieuwsbericht** en de tekst **Crimineel opgepakt na sturen selfie** en beantwoord de vragen.

- 1 Hoe kun je zien dat dit een nieuwsbericht is? Noem vier kenmerken.

.....

.....

- 2 Welk(e) kenmerk(en) van een nieuwsbericht zie je niet in deze tekst?

.....

- 3 Noteer een feit uit deze tekst.

.....

- 4 Hoe zijn de feiten uit dit bericht bijvoorbeeld te controleren?

.....

- 5 Wie is de schrijver van dit bericht?

.....

- 6 Vul de antwoorden in op de w- en h-vragen.

Over wie gaat deze tekst?

Wat deed deze persoon?

Wanneer gebeurde dit?

Waar gebeurde het?

Waarom stuurde hij een foto?

Hoe gebeurde het?

Crimineel opgepakt na sturen selfie

Iedereen baalt als hij lelijk op een foto staat. Ja, zelfs een voortvluchtige crimineel. Een Amerikaanse man stuurde de politie een 'betere' foto, omdat hij de foto bij zijn opsporingsbericht afschuwelijk vond. Het eindigde alleen anders dan hij had gehoopt. - Door Menno Woudt

De 45-jarige Donald Pugh was op de vlucht voor de politie van Ohio. Hij werd verdacht van brandstichting, vandalisme én rijden onder invloed. Daarvoor moest hij bij de rechtbank verschijnen, maar hij kwam niet opdagen. Dus maakte de politie een opsporingsbericht openbaar, mét foto.

'Een betere foto'

Niet het fraaiste kiekje ooit. Dat vond Pugh zelf ook. Hij

stuurde daarom een selfie naar de politie met de tekst: 'Hier is een betere foto. Die andere is verschrikkelijk.' De politie plaatste de selfie op Facebook. De foto werd volop gedeeld. 'Bedankt voor je selfie, maar we zouden het vooral fijn vinden als je je op het politiebureau meldt,' was de reactie van de politie in Ohio.

Herkend

Heel lang heeft Pugh niet kunnen genieten van zijn nieuwe 'gezocht-foto'. Een paar dagen later werd hij opgepakt. Waarschijnlijk omdat iemand hem had herkend van zijn nieuwe foto.

Bij zijn arrestatie werd een nieuwe foto van Pugh gemaakt, meldt de politie op Facebook. Hopelijk is Pugh daar wél tevreden mee.

Bron: sevendays.nl, bewerkt

Tip

Om snel antwoorden op vragen over een tekst te vinden, gebruik je de leesstrategie **zoekend lezen**.

- 1 Je leest de vraag waarop je het antwoord wilt vinden.
- 2 Je kijkt waar in de tekst je het antwoord kunt vinden. Let op de tussenkopjes: die geven informatie over wat er zal volgen.
- 3 Lees het gedeelte dat je uitgezocht hebt, en zoek het antwoord op je vraag.

4

Domme selfie

Lees de **Tip** en de tekst **Crimineel opgepakt na sturen selfie** en beantwoord de vragen.

- 1 Over wie gaat dit bericht?

.....

- 2 Waarvan werd hij verdacht?

.....

- 3 Wat verstaan we onder vandalisme?

.....

- 4 Waarom stuurde Donald Pugh een selfie naar de politie?

.....

- 5 De politie bedankte voor de foto, maar ze wilden liever wat anders. Wat?

.....

- 6 Hij werd al snel opgepakt. Waardoor?

.....

5

Onderwerp en hoofdgedachte

Lees de theorie **Onderwerp en hoofdgedachte** en kies steeds het juiste antwoord.

- 1 Wat is het onderwerp van een tekst?
Kies uit: **de titel / dat waar de tekst over gaat.**
- 2 Wat is de hoofdgedachte van een tekst?
Kies uit: **het belangrijkste wat de schrijver zegt over het onderwerp / de inleiding van de tekst.**
- 3 Wat is de hoofdgedachte van een tekst?
Kies uit: **een vraagzin / een minisamenvatting.**
- 4 Waar staat de hoofdgedachte van een tekst meestal?
Kies uit: **aan het begin of einde van een tekst / in de titel van een tekst.**

Onderwerp en hoofdgedachte

Het onderwerp is dat waar de hele tekst over gaat. Je omschrijft het zo kort mogelijk, in één of een paar woorden. Vaak geeft de titel al ongeveer aan waar de tekst over gaat. Maar let op: de titel van een tekst is lang niet altijd het onderwerp! Het onderwerp staat namelijk ook vaak verderop in de tekst.

De hoofdgedachte is het belangrijkste wat de schrijver zegt over het onderwerp. Het is eigenlijk een minisamenvatting van de tekst. De hoofdgedachte vind je vaak aan het begin of aan het einde van een tekst, dus in de inleiding of in het slot.

Meestal staat de hoofdgedachte letterlijk in de tekst, maar soms moet je hem zelf formuleren. Je schrijft een hoofdgedachte op in één zin. De hoofdgedachte is nooit een vraagzin.

6

Egeltje

Lees de theorie **Onderwerp en hoofdgedachte** en de tekst **Zielige egel steelt de show met gespalkt roze pootje** en beantwoord de vragen.

- 1 Welke kenmerken van een nieuwsbericht zie je in deze tekst?
.....
.....
- 2 Welke kenmerken van een nieuwsbericht zie je niet in deze tekst?
.....
.....
- 3 Wie is de schrijver van deze tekst?
.....
- 4 Wat is het onderwerp van deze tekst?
.....
- 5 Geef van de volgende zin aan, of deze objectief of subjectief is en waarom.
'Het egeltje kwam afgelopen week ondervoed en met een slepend achterpootje aan bij de Westfriese dierenopvang.'
.....
.....

Zielige egel steelt de show met gespalkt roze pootje

De egel weegt nog maar 280 gram en heeft een roze pootspalkje om de breuk in haar achterpoot te laten helen. De eerste levensmaanden van egeltje Denise waren niet gemakkelijk. Maar dankzij de medewerkers van vogel- en dierenopvang De Bonte Piet in Midwoud kan de egelpeuter nu langzaam aansterken om straks weer de vrije natuur in te gaan. - Door Renske Baars

Het egeltje kwam afgelopen week ondervoed en met een slepend achterpootje aan bij de Westfriesse dierenopvang. Ze was gevonden in een achtertuin en door bezorgde bewoners naar de opvang gebracht. 'We hebben op dit moment wel 35 tot 40 van dit soort kleine egels bij ons,' vertelt beheerder Marije de Heer.

Herfstegeltjes

'Het zijn late herfstegeltjes. Meestal worden egels in de zomer geboren en zijn ze rond de wintertijd sterk genoeg om een winterslaap in te gaan. Maar de herfstegels zijn daar vaak te klein voor. Ze blijven daardoor rondscharrelen in tuinen op zoek naar voedsel. Maar als dat er ook niet is, komen ze snel in de problemen en raken ze ondervoed.'

De Heer wist bij de binnenkomst van Denise meteen: deze egel gaan we oplappen. Niet alleen bijvoeren, maar er moet ook een oplossing komen voor dat slepende achterpootje, waar een breuk in zit. 'We hebben een vingerspalk omgebouwd tot een soort laarsje voor Denise. De spalk hebben we met watten gevuld en daarna met zelfklevend verband vastgezet,'

aldus de betrokken dierenvriend. 'En omdat onze medewerkster Denise in oktober zelf haar enkel heeft gebroken en hier rondhobbelt op krukken, vonden we het grappig om deze stekelige brokkenpiloot naar haar te vernoemen.'

Schattig

Aangezien vrijwilligster Denise roze gips om haar enkel had, kon de egel natuurlijk niet achterblijven. De Heer: 'Het had natuurlijk ook blauw met sterretjes kunnen zijn, maar dit roze verband ziet er wel heel schattig uit.'

Inmiddels wordt de Westfriesse dierenopvang overstromd met reacties op de foto's die ze van egeltje Denise op Facebook hebben gezet. 'Heel leuk om te zien dat veel mensen het ontroerend vinden,' zegt De Heer. 'En voor de stichting is de aandacht ook goed.'

Brokkenpilootje Denise is in goede handen bij de dierenopvang in Midwoud.

Tip

Als je een tekst leest, kom je soms **moeilijke woorden** tegen. Eerder heb je al geleerd hoe je achter de betekenis van een onbekend woord komt. Kijk nog even naar het stappenplan:

- Lees eerst gewoon verder. Vaak snap je namelijk de tekst wel, ondanks dat moeilijke woord.
- Soms helpt de rest van de tekst je om achter de betekenis van het woord te komen.
- Als dat niet helpt, zoek je het woord op in een woordenboek. Als er meer betekenissen zijn, kijk je welke betekenis past in de tekst.
- Als je het dan nog niet zeker weet, vraag je aan iemand anders wat het woord betekent.

7 Woordenschat

Lees de **Tip** op bladzijde 7 over moeilijke woorden.

In de tekst **Zielige egel steelt de show met gespalkt roze pootje** staat een aantal lastige woorden. Kies steeds de juiste betekenis.

1	helen	genezen / een stukje aan zetten
2	aansterken	aanlopen / sterker worden
3	rondscharrelen	eieren leggen / rondschuifelen
4	ondervoed	niet genoeg gevoed / onderkant
5	oplappen	verbeteren / met lappen verbinden
6	de spalk	de stang / het plankje voor iets wat gebroken is
7	betrokken	mee verbonden / ergens aan trekken
8	de brokkenpiloot	de vliegenier / iemand die steeds ongelukken heeft
9	niet achterblijven	achteruitlopen / niet onderdoen
10	overstroomd	overstelpd / onder water lopen

8 Roze spalkje

Lees de tekst **Zielige egel steelt de show met gespalkt roze pootje** en beantwoord de vragen.

- 1 Hoe hebben de medewerkers van de dierenopvang de egel genoemd?
.....
- 2 Waarom hebben de medewerkers de egel zo genoemd?
.....
.....
- 3 Waarom kreeg de egel een roze spalkje?
.....
.....
- 4 Wanneer worden egels meestal geboren? Kies uit: **het voorjaar - de zomer - de herfst.**
.....
- 5 Hoe was deze egel in de opvang terechtgekomen?
.....
.....
- 6 Waarom was deze egel zo zwak?
.....
- 7 Wat betekent 'de egel steelt de show'? Lees eerst de tip over moeilijke woorden.
.....
- 8 Wat was een voordeel voor de dierenopvang?
.....
- 9 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst? Kies uit: **De egel krijgt met haar roze pootspalkje alle aandacht. - De egel weegt nog maar 280 gram. - Voor de Westfriese dierenopvang is de aandacht ook goed.**
.....